

9. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI • PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 6 • Kitapçık B • Sevgi Empati Educational Assessments • www.sanalsinav.com

1. TAR.9.1.1 • Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme • kolay

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Krokiye dayanarak sitenin 1958 selinde su basan alanın içinde planlandığını, yani selin aynı yerde yeniden yaşanabileceğini belirtir.	3
a)	Bu bilginin konutun yapılmaması, yerinin değiştirilmesi ya da önlem alınması gibi daha bilinçli bir karar verilmesini sağlayacağını açıklar (geçmişten ders çıkarma, geleceği planlama).	6
b)	Bir zarar açıklar (ör. geçmişten ders çıkarılamadığı için aynı hatanın tekrarlanması ve can ya da mal kaybı yaşanması; kasaba halkının ortak geçmişiyile bağının zayıflaması).	6

a) Örnek cevap: Krokiye göre site, 1958'de su basan alanın içinde planlanmıştır. Bunu bilen meclis üyeleri derenin yeniden taşınabileceğini fark eder ve siteyi sel alanının dışına almaya ya da önlem almaya karar verebilir; yani geçmişten ders çıkarılır.

b) Örnek cevap: Sel unutulursa aynı yere yine ev yapılabilir ve yeni bir selde insanlar canından ve malından olabilir.

Sık hatalar: Selin tarihini yalnızca anlatıp karara etkisini açıklamamak; Toplumsal hafızayı yalnızca bireysel anı olarak düşünmek

2. TAR.9.1.1 • Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme • orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ömer'in görüşüne katılmadığını ya da görüşün eksik / yanlış olduğunu belirtir.	3
a)	Örnekteki eski salgın kayıtlarının bugünkü bir soruna çözüm üretmede kullanıldığını vurgulayarak geçmiş deneyimlerin bugünü anlamaya ve sorun çözmeye katkı sağladığını açıklar.	5
b)	Örnekte geçmeyen bir fayda belirtir (ör. kimlik ve aidiyet bilinci, tarihsel empati, eleştirel düşünme, kültürel mirası koruma, toplumsal hafızayı canlı tutma).	2
b)	Belirttiği faydanın bireye ya da topluma ne kazandırdığını açıklar.	5

a) Örnek cevap: Ömer'in görüşü yanlıştır. Örnekte yüz yıl önceki salgının kayıtları, bugünkü salgında hangi önlemlerin işe yarayacağını bulmak için kullanılmıştır. Demek ki geçmiş deneyimler bugünün sorunlarını anlamamıza ve çözmemize yardım eder.

b) Örnek cevap: Tarih öğrenmek eleştirel düşünmeyi geliştirir: Farklı kaynakları karşılaştırmayı öğrenen kişi, bugün karşılaştığı haberleri de sorgular ve yanlış bilgiye kolayca kapılmaz.

Sık hatalar: Görüşü değerlendirirken öğretmenin örneğini kullanmamak; b) maddesinde örnekteki faydayı (geçmişten ders çıkarma) tekrar etmek

3. TAR.9.1.1 · Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme · zor**20 puan**

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Birinci faydayı belirtip ilçe bağlamında açıklar (ör. ilçenin geçmişini somut olarak göstererek toplumsal hafızayı ve aidiyet duygusunu güçlendirme). Yalnız adlandırır 1 puan.	6
a)	Birinciden farklı ikinci bir faydayı belirtip açıklar (ör. öğrencilere yerinde tarih öğrenme imkânı, kültürel turizmle ilçe ekonomisine katkı, geçmişteki ticaret hayatının araştırılmasına kaynak olma). Yalnız adlandırır 1 puan.	6
b)	Hem park sorununu hem kalıntıların korunmasını birlikte gözeten uygulanabilir bir çözüm önerir (ör. otoparkı caddenin karşısındaki kullanılmayan boş belediye arsasına yapma, kalıntıları cam zemin altında sergileyen bir düzenleme, alanı ziyaretçi çeken bir açık hava müzesine dönüştürme).	5
b)	Önerisinin kalıntıların yok olmasını önlediğini ya da mirası gelecek kuşaklara aktardığını açıklar.	3

a) Örnek cevap: Han, ilçenin yüzyıllar önce bir ticaret durağı olduğunu gözle görülür biçimde kanıtlar; halkın kendi geçmişiyle bağını ve aidiyet duygusunu güçlendirir. Ayrıca ziyaretçi çekerek kültürel turizm yoluyla ilçe ekonomisine, dolayısıyla esnafa da gelir sağlayabilir.

b) Örnek cevap: Otopark, caddenin karşısındaki kullanılmayan boş belediye arsasına yapılabilir; han kalıntıları ise düzenlenerek açık hava müzesine dönüştürülebilir. Böylece kalıntılar yok olmaz, gelecek kuşaklara aktarılır ve müzeye gelen ziyaretçiler çarşığı da canlandırır.

Sık hatalar: İki faydayı aynı düşüncenin tekrarı olarak yazmak; Esnafın kaygısını yok sayan ya da kalıntıların taşınıp atılmasını öneren bir çözüm yazmak

4. TAR.9.1.2 · Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme · kolay**10 puan**

Madde	Ölçüt	Puan
a)	(1) ve (3)'ü olgu olarak belirtir.	2
a)	(2) ve (4)'ü yorum olarak belirtir.	2
b)	Yazarın Bey'i öven, taraflı (öznel) bir bakış açısıyla yazdığını belirtir.	2
b)	Bunu yazarın saray tarihçisi olmasıyla (beye bağlı olması, onu memnun etme isteği) ilişkilendirerek açıklar.	4

a) Örnek cevap: Olgu: (1) ve (3). Yorum: (2) ve (4).

b) Örnek cevap: Yazar, Bey'i ve seferi öven ifadeler kullanmıştır; yani taraflıdır. Bunun nedeni, saray tarihçisi olarak beye bağlı olması ve onu iyi göstermek istemesidir.

Sık hatalar: Yağmurla ilgili cümleyi "olumsuz bir durum" olduğu için yorum saymak; Yorumları ayırıp yazarın konumuyla ilişkilendirmemek

5. TAR.9.1.2 · Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	K2'yi seçer.	3
a)	Birinci gerekçeyi yazar (ör. yardım dağıtmak için hane hane tespit amacıyla hazırlanmış resmî bir kayıt olması).	3
a)	Farklı ikinci bir gerekçeyi yazar (ör. hasar netleştikten sonra hazırlanması; nedeni bilinmeyen konuda “tespit edilemedi” diyerek tarafsız davranması; sayının K1 ile yakın olup K3'teki abartıyla örtüşmemesi).	3
b)	Gazete sahibinin fırıncıyla davalı olmasının (çıkar çatışmasının) haberi taraflı kılabilceğini açıklar.	3
b)	Bu yargının başka kaynaklarla doğrulanmadığını ya da resmî kaydın yangının nedenini tespit edemediğini belirtir.	3
c)	Bir katkı belirtip açıklar (ör. sert rüzgâr bilgisinin yangının hızla yayılmasını açıklamaya yardım etmesi ve başka kaynaklarla sınanabilmesi; olayın halk üzerinde bıraktığı etkiyi ve duyguları yansıtmaması).	5

a) Örnek cevap: K2 daha güvenilirdir. Birincisi, yardım dağıtmak için evler tek tek tespit edilerek hazırlanmış resmî bir listedir. İkincisi, bilmediği konuda “sebebe tespit edilemedi” diyerek tarafsız davranmıştır.

b) Örnek cevap: Gazetenin sahibi fırıncıyla davalı olduğu için onu suçlamakta çıkarı olabilir. Üstelik resmî kayıt yangının nedenini tespit edememiştir; bu yargı başka bir kaynakla doğrulanmamıştır.

c) Örnek cevap: K3, o gün sert rüzgâr estiğini bildirir; bu, yangının neden hızla yayıldığını açıklayabilir ve hava durumuna ait başka kayıtlarla sınanabilir.

Sık hatalar: Gazeteyi olaydan hemen sonra yayımlandığı için en güvenilir kaynak saymak; Sözlü anlatımı tamamen değersiz görmek; Tek bir gerekçeyi iki farklı cümleyle tekrar etmek

6. TAR.9.1.2 · Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Kayıtlara yazılan hane ve vergi ödeyen erkek sayısının 1845'ten 1875'e azaldığını belirtir (yalnızca “nüfus azaldı” yazan 1 puan alır; çünkü Kaan nüfusun azaldığını kabul etmez).	5
b)	Tarihçilerin aynı olguyu farklı yorumlayabildiğini ve yorumun tarihçinin bakış açısına / sorduğu soruya bağlı olduğunu belirtir.	5
b)	Olgunun değişmediğini ama yorumun öznellik taşıyabileceğini ya da tek ve kesin bir yorum olmayabileceğini açıklar.	3
c)	Ekili tarla miktarını gösterir.	2
c)	Kayıtlı nüfus yaklaşık üçte bir azalmışken ekili alanın neredeyse aynı kalmasının, toprağı ekmeye devam eden ama kayda geçmeyen insanlar olabileceğini düşündüğünü açıklar.	5

a) Örnek cevap: 1875 kaydında, 1845 kaydına göre daha az hane ve daha az vergi ödeyen erkek yazılıdır.

b) Örnek cevap: Tarihte olgu aynı kalsa da tarihçiler onu farklı yorumlayabilir; yorum, tarihçinin bakış açısına ve kaynağa sorduğu soruya göre değişir. Bu nedenle tarihte yorumlar öznellik taşıyabilir ve tek bir kesin yorum olmayabilir.

c) Örnek cevap: Ekili tarla miktarı 900 dönümden 880 dönüme inmiş, yani neredeyse aynı kalmıştır. Nüfus gerçekten üçte bir azalsaydı ekilen alanın da azalması beklenirdi; demek ki tarlaları ekmeye devam eden ama vergi kaydına geçmeyen aileler olabilir.

Sık hatalar: Kayıttaki sayıların azalmasını ile nüfusun gerçekten azalmasını aynı şey saymak; Hangi tarihçinin haklı olduğunu kanıtsız olarak kesin biçimde söylemek; c) maddesinde grafiklere dayanmadan yorum yapmak